

ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

21

Ἁγίου Νεκταρίου
Πενταπόλεως

ΔΙΔΑΧΕΣ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ
ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πρόλογος

Ο ΑΓΙΟΣ Νεκτάριος Πενταπόλεως, ὁ θαυματουργός, ἀποτελεῖ, στίς πενιχρές μέρες τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, ἕνα δῶρο τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο. Στό πρόσωπό του ἀνακαλύπτει κανεῖς ἕναν μεγάλο Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπου ἡ ἀγιότητα τοῦ βίου συνδυάζεται μέ τή χάρη τῆς θαυματουργίας καί τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία.

Γεννήθηκε στή Σηλυβρία τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης τό 1846. Παρακολουθώντας τήν ἱστορική διαδρομή τοῦ βίου του, τόν συναντοῦμε στήν Κωνσταντινούπολη, δεκατετράχρονο παιδί, νά ἐργάζεται καί νά σπουδάζει· στή Νέα Μονή τῆς Χίου, νά κείρεται μοναχός (1876) καί νά χειροτονεῖται διάκονος (1877)· στήν Ἀθήνα, νά ὀλοκληρώνει τίς θεολογικές του σπουδές (1885)· στήν Αἴγυπτο, νά διακονεῖ γιά μιά πενταετία στό Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας. Ἐκεῖ χειροτονεῖται πρεσβύτερος (1886) καί ἐπίσκοπος – μητροπολίτης Πενταπόλεως (1889). Ἐξαιτίας τοῦ φθόνου πού προκαλεῖ τό πολυδιάστατο ἔργο του, συκοφαντεῖται καί ἀπομακρύνεται ἀπό τό Πατριαρχεῖο. Ἐπιστρέφει στήν Ἑλλάδα τό 1890, καί περιφέρεται ὡς ἀπλός ἱεροκέρυκας μέχρι τό 1894, ὅποτε ἀναλαμβάνει τή διεύθυνση τῆς Ριζαρείου Σχολῆς. Τό 1908, γιά λόγους ὑγείας, παραιτεῖται καί ἀποσύρεται στήν Αἴγινα, στή γυναικεία Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος, πού ὁ ἴδιος ἔχει ἰδρύσει ἀπό τό 1904. Ἐκεῖ παραμένει, ὡς πνευματικός τῆς Μονῆς, μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του (1920).

Μιά ιερή πορεία εβδομήντα τεσσάρων χρόνων, κατάφορτη από καρπούς του Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι ὅλη ἡ ζωὴ του. Νηστεύει, ἀγρυπνεῖ, προσεύχεται. Ταυτίζει τὸ θέλημά του μέ τὸ θεῖο θέλημα καί γίνεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ὁ “παθῶν καί μαθῶν τὰ θεῖα”. Λειτουργεῖ σάν ἄγγελος, προσεύχεται χωρὶς νά πατάει στή γῆ. Ἀναδεικνύεται ἔνθερμος ἐραστής τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ἐγκάρδιος ὕμνητὴς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Θεολόγος θεόπνευστος καί συγγραφέας ἀκούραστος. Κηρῦσσει, ἐξομολογεῖ, νουθετεῖ, θυσιάζεται γιὰ τὸν πλησίον. Οἱ ἐλεημοσύνες του εἶναι ἄπειρες καί οἱ θαυματουργίες του ἀνεξάντλητες. Ἡ παρουσία του γαληνεύει, εἰρηνεύει, ἐμπνέει τοὺς πάντες. Εἶναι ἀληθινὰ μέγας, γι’ αὐτὸ καί βαθιὰ ταπεινός. Εἶναι ἀρχιερέας τοῦ Ὑψίστου, ἀλλὰ γίνεται καί καθαριστής, κηπουρός, τσαγκάρης καί χτίστης, μέχρι τὰ γεράματά του. Συκοφαντεῖται βαριά καί ὑπομένει εἰρηνικά, προσεύχεται, συγχωρεῖ, εὐχαριστεῖ γιὰ ὅλα. Ἕνας πιστὸς μιμητὴς τοῦ πράου καί ταπεινοῦ Ἰησοῦ, πού ἡ Ἐκκλησία μας ἀνακηρύσσει ἐπίσημα ἅγιο τὸ 1961.

Ἀπαύγασμα τῆς ὀσιακῆς του βιοτῆς ἀποτελοῦν τὰ γραπτὰ του κείμενα. Παρουσιάζουμε ἓνα μικρὸ ἀπάνθισμα τῶν ἐπιστολῶν του, διασκευασμένο στή σημερινή μας γλωσσική μορφή. Εἶναι μιὰ συλλογὴ ἀπὸ σύντομες καί περιεκτικὲς διδασχὲς τοῦ ἁγίου, πού ἀναφέρονται στήν πνευματικὴ ζωὴ καί τὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανοῦ.

Διδαχές

‘Ο δρόμος τῆς εὐτυχίας

Τίποτα δέν εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τήν καθαρῆ καρδιά, γιατί μιᾶ τέτοια καρδιά γίνεται θρόνος τοῦ Θεοῦ. Καί τί εἶναι ἐνδοξότερο ἀπό τό θρόνο τοῦ Θεοῦ; Ἀσφαλῶς τίποτα. Λέει ὁ Θεός γι’ αὐτούς πού ἔχουν καθαρῆ καρδιά: «Θά κατοικήσω ἀνάμεσά τους καί θά πορεύομαι μαζί τους. Θά εἶμαι Θεός τους, κι αὐτοί θά εἶναι λαός μου» (Β΄ Κορ. 6:16).

Ποιοί λοιπόν εἶναι εὐτυχέστεροι ἀπ’ αὐτούς τούς ἀνθρώπους; Καί ἀπό ποιό ἀγαθό μπορεῖ νά μείνουν στερημένοι; Δέν βρίσκονται ὅλα τ’ ἀγαθά καί τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στίς μακάριες ψυχές τους; Τί περισσότερο χρειάζονται; Τίποτα, στ’ ἀλήθεια, τίποτα! Γιατί ἔχουν στήν καρδιά τους τό μεγαλύτερο ἀγαθό: τόν ἴδιο τό Θεό!

Πόσο πλανιοῦνται οἱ ἀνθρωποὶ πού ἀναζητοῦν τήν εὐτυχία μακριά ἀπό τόν ἑαυτό τους, στίς ξένες χῶρες καί στά ταξίδια, στόν πλοῦτο καί στή δόξα, στίς μεγάλες περιουσίες καί στίς ἀπολαύσεις, στίς ἡδονές καί σ’ ὅλες τίς χλιδές καί ματαιότητες, πού κατάληξή τους ἔχουν τήν πίκρα! Ἡ ἀνέγερση τοῦ πύργου τῆς εὐτυχίας ἔξω ἀπό τήν καρδιά μας, μοιάζει μέ οἰκοδόμηση κτιρίου σέ ἔδαφος πού σαλεύεται ἀπό συνεχεῖς σεισμούς. Σύντομα ἕνα τέτοιο οἰκοδόμημα θά σωριαστεῖ στή γῆ...

Ἀδελφοί μου! Ἡ εὐτυχία βρίσκεται μέσα στόν ἴδιο σας τόν ἑαυτό, καί μακάριος εἶναι ὁ ἀνθρωπος πού

τό κατάλαβε αυτό. Ξεετάστε τήν καρδιά σας καί δείτε τήν πνευματική της κατάσταση. Μήπως ἔχασε τήν παρρησία της πρὸς τό Θεό; Μήπως ἡ συνείδηση διαμαρτύρεται γιά παράβαση τῶν ἐντολῶν Του; Μήπως σᾶς κατηγορεῖ γιά ἀδικίες, γιά ψέματα, γιά παραμέληση τῶν καθηκόντων πρὸς τό Θεό καί τόν πλησίον; Ἐρευνήστε μήπως κακίες καί πάθη γέμισαν τήν καρδιά σας, μήπως γλίστρησε αὐτή σέ δρόμους στραβούς καί δύσβατους...

Δυστυχῶς, ἐκεῖνος πού παραμέλησε τήν καρδιά του, στερήθηκε ὅλα τ' ἀγαθά κι ἔπεσε σέ πληθος κακῶν. Ἔδιωξε τή χαρά καί γέμισε μέ πίκρα, θλίψη καί στενοχώρια. Ἔδιωξε τήν εἰρήνη καί ἀπόκτησε ἄγχος, παραχή καί τρόμο. Ἔδιωξε τήν ἀγάπη καί δέχτηκε τό μίσος. Ἔδιωξε, τέλος, ὅλα τά χαρίσματα καί τούς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πού δέχτηκε μέ τό βάπτισμα, καί οἰκειώθηκε ὅλες τίς κακίες ἐκείνες, πού κάνουν τόν ἄνθρωπο ἔλεινó καί τρισάθλιο.

Ἀδελφοί μου! Ὁ Πολυέλεος Θεός θέλει τήν εὐτυχία ὅλων μας καί σ' αὐτή καί στήν ἄλλη ζωή. Γι' αὐτό ἴδρυσσε τήν ἀγία Του Ἐκκλησία. Γιά νά μᾶς καθαρίζει αὐτή ἀπό τήν ἁμαρτία, νά μᾶς ἀγιάζει, νά μᾶς συμφιλιώνει μαζί Του, νά μᾶς χαρίζει τίς εὐλογίες τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνοιχτή τήν ἀγκαλιά της, γιά νά μᾶς ὑποδεχθεῖ. Ἄς τρέξουμε γρήγορα ὅσοι ἔχουμε βαρειά τή συνείδηση. Ἄς τρέξουμε, καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἔτοιμη νά σηκώσει τό βαρὺ φορτίο μας, νά μᾶς χαρίσει τήν παρρησία πρὸς τό Θεό, νά γεμίσει τήν καρδιά μας μέ εὐτυχία καί μακαριότητα...

Τό ἅγιο βάπτισμα

«Ὅσοι βαπτισθήκατε στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ντυθήκατε τό Χριστό» (Γαλ. 3:27).

Πόσο μεγάλη ἀλήθεια μᾶς ἐπισημαίνει μ' αὐτά τά λόγια ὁ ἀπόστολος Παῦλος!

Οἱ βαπτισμένοι χριστιανοί δέν φοροῦν τόν παλαιό

ἄνθρωπο μέ τά πάθη καί τίς ἁμαρτωλές ἐπιθυμίες του, ἀλλά εἶναι ντυμένοι τόν καινούργιο ἄνθρωπο. Ντύθηκαν τόν ἴδιο τό Χριστό, πού ζεῖ τώρα μέσα στίς καρδιές τους. Καί ἡ λέξη “ντύθηκαν” δέν ἀναφέρεται σέ κάποια ἀπλή καί ἐξωτερική στολή, ἀλλά σέ κάτι βαθύτερο, σέ κάτι οὐσιαστικό καί ἀναφαίρετο.

Μέ τήν πίστη μας στό Χριστό καί μέ τή βάπτισή μας ντυνόμαστε τόν ἴδιο τό Χριστό καί γινόμαστε παιδιά τοῦ Θεοῦ, οἰκητήρια τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ναοί τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καί τέλειοι, Θεοί κατά χάριν.

“Ὅστε λοιπόν ρίξαμε ἀπό πάνω μας τή φθορά καί ντυθήκαμε τήν ἀφθαρσία. Ξεντυθήκαμε τόν ἄνθρωπο τῆς ἁμαρτίας καί ντυθήκαμε τόν ἄνθρωπο τῆς δικαιοσύνης καί τῆς χάριτος. Διώξαμε τό θάνατο καί ντυθήκαμε τήν ἀθανασία...”

Συλλογιστήκαμε ὅμως καί τίς μεγάλες ὑποχρεώσεις, πού, μέ τό βάπτισμά μας, ἀναλάβαμε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; Συνειδητοποιήσαμε ὅτι ὀφείλουμε νά συμπεριφερόμαστε σάν παιδιά τοῦ Θεοῦ καί σάν ἀδελφοί τοῦ Κυρίου μας; “Ὅτι ἔχουμε χρέος νά συνταυτίσουμε τό δικό μας θέλημα μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ; “Ὅτι πρέπει, σάν παιδιά δικά Του, νά μένουμε ἐλεύθεροι ἀπό τήν ἁμαρτία; “Ὅτι ὀφείλουμε νά Τόν ἀγαπᾶμε μ’ ὅλη μας τή δύναμη, ἀπό τά βάθη τῆς ψυχῆς καί τῆς καρδιάς μας; “Ὅτι ὀφείλουμε νά Τόν λατρεύουμε καί νά λαχταροῦμε τήν ἔνωση μαζί Του γιά πάντα; Σκεφτήκαμε, ἄραγε, ὅτι ἡ καρδιά μας πρέπει νά ἔναι πλημμυρισμένη ἀπό τήν ἀγάπη, ὥστε αὐτή νά ξεχύνεται καί στόν πλησίον μας; “Ἐχουμε τή συναίσθηση ὅτι ὀφείλουμε νά γίνουμε ἅγιοι καί τέλειοι καί εἰκόνες τοῦ Θεοῦ καί παιδιά τοῦ Θεοῦ καί κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν;

Γιά ὅλ’ αὐτά ἔχουμε χρέος ν’ ἀγωνιστοῦμε, ὥστε νά μή φανοῦμε ἀνάξιοι στό κάλεσμα πού μᾶς ἔκανε ὁ Θεός καί ἀποδοκιμαστοῦμε... Naί, ἀδελφοί μου, ἄς παλέψουμε μέ ζῆλο καί αὐταπάρνηση γιά νά νικήσουμε.

Κανείς μας ἄς μὴ χάσει τὸ θάρρος του, ἄς μὴν ἀμελήσει, ἄς μὴ δειλιάσει, ἄς μὴν πτοηθεῖ μπροστά στὰ σκάμματα τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα. Γιατί ἔχουμε βοηθὸ τὸ Θεό, πού μᾶς δυναμώνει στὸν δύσκολο δρόμο τῆς ἀρετῆς.

Πνευματικός ἀγώνας

Σκοπὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι νὰ γίνουμε τέλειοι καὶ ἅγιοι. Νὰ ἀναδειχθοῦμε παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ὡς προσέξουμε μήπως, γιὰ χάρη τῆς παρούσας ζωῆς, στερηθοῦμε τὴ μέλλουσα· μήπως, ἀπὸ τίς βιοτικές φροντίδες καὶ μέριμνες, ἀμελήσουμε τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς μας.

Ἡ νηστεία, ἡ ἀγρυπνία καὶ ἡ προσευχή ἀπὸ μόνες τους δέν φέρνουν τοὺς ἐπιθυμητοὺς καρπούς, γιατί αὐτές δέν εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς μας· ἀποτελοῦν τὰ μέσα γιὰ νὰ πετύχουμε τὸ σκοπὸ.

Στολίστε τίς λαμπάδες σας μὲ ἀρετές. Ἀγωνιστεῖτε ν' ἀποβάλετε τὰ πάθη τῆς ψυχῆς. Καθαρίστε τὴν καρδιά σας ἀπὸ κάθε ρύπο καὶ διατηρήστε τὴν ἀγνή, γιὰ νὰ ἔρθει καὶ νὰ κατοικήσει μέσα σας ὁ Κύριος· γιὰ νὰ σᾶς πλημμυρίσει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τίς θείες Του δωρεές.

Παιδιὰ μου ἀγαπητά, ὅλη σας ἡ ἀσχολία καὶ ἡ φροντίδα σ' αὐτὰ νὰ εἶναι. Αὐτὰ ν' ἀποτελοῦν σκοπὸ καὶ πόθο σας ἀσταμάτητο. Γι' αὐτὰ νὰ προσεύχεστε στὸ Θεό.

Νὰ ζητᾶτε καθημερινὰ τὸν Κύριο· ἀλλὰ μέσα στὴν καρδιά σας καὶ ὄχι ἔξω ἀπ' αὐτήν. Καὶ ὅταν τὸν βρεῖτε, σταθεῖτε μὲ φόβο καὶ τρόμο, ὅπως τὰ Χερουβείμ καὶ τὰ Σεραφεείμ, γιατί ἡ καρδιά σας ἔγινε θρόνος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ γιὰ νὰ βρεῖτε τὸν Κύριο, ταπεινωθεῖτε μέχρι τὸ χῶμα, γιατί ὁ Κύριος βδελύσσεται τοὺς ὑπερήφανους, ἐνῶ ἀγαπάει καὶ ἐπισκέπτεται τοὺς ταπεινοὺς στὴν καρδιά.

Ἄν ἀγωνίζεσαι τὸν ἀγώνα τὸν καλὸ, ὁ Θεὸς θὰ σέ

ένισχύει. Στόν άγώνα έντοπίζουμε τίς άδυναμίες, τίς έλλείψεις καί τά έλαττώματά μας. Είναι ό καθρέφτης τής πνευματικής μας καταστάσεως. “Οποιοσ δέν άγωνίστηκε, δέν γνώρισε τόν έαυτό του.

Προσέχετε καί τά μικρά άκόμα παραπτώματα. “Αν σās συμβεί άπό άπροσεξία κάποια άμαρτία, μήν άπελπιστείτε, αλλά σηκωθείτε γρήγορα καί προσπέστε στό Θεό, πού έχει τή δύναμη νά σās άνορθώσει.

Μέσα μας έχουμε άδυναμίες καί πάθη καί έλαττώματα βαθιά ριζωμένα· πολλά είναι καί κληρονομικά. “Ολα αυτά δέν κόβονται μέ μιά σπασμωδική κίνηση οϋτε μέ τήν άδημονία καί τή βαρεία θλίψη, αλλά μέ ύπομονή καί έπιμονή, μέ καρτερία, μέ φροντίδα καί προσοχή.

‘Η ύπερβολική λύπη κρύβει μέσα της ύπερηφάνεια. Γι’ αυτό είναι βλαβερή καί επικίνδυνη, καί πολλές φορές παροξύνεται άπό τό διάβολο, γιά ν’ ανακόψει τήν πορεία τοϋ άγωνιστή.

‘Ο δρόμος πού όδηγεί στήν τελειότητα είναι μακρύς. Εϋχεστε στό Θεό νά σās δυναμώνει. Νά άντιμετωπίζετε μέ ύπομονή τίς πτώσεις σας καί, άφοϋ γρήγορα σηκωθείτε, νά τρέχετε καί νά μή στέκεστε, σάν τά παιδιά, στόν τόπο πού πέσατε, κλαίγοντας καί θρηνώντας άπαρηγόρητα.

‘Αγρυπνεείτε καί προσεύχεστε, γιά νά μήν μπείτε σέ πειρασμό. Μήν άπελπίζετε, άν πέφτετε συνέχεια σέ παλιές άμαρτίες. Πολλές άπ’ αυτές είναι καί άπό τή φύση τους ισχυρές καί άπό τή συνήθεια. Μέ τήν πάροδο τοϋ χρόνου, όμως, καί μέ τήν έπιμέλεια νικιούνται. Τίποτα νά μή σās άπελπίζει.

Πειρασμοί

Οί πειρασμοί παραχωροϋνται γιά νά φανερωθοϋν τά κρυμμένα πάθη, νά καταπολεμηθοϋν κι έτσι νά θεραπευθεί ή ψυχή. Είναι καί αυτοί δείγμα τοϋ θείου έλέους. Γι’ αυτό άφησε μέ έμπιστοσύνη τόν έαυτό σου

στά χέρια τοῦ Θεοῦ καί ζήτησε τή βοήθειά Του, ὥστε νά σέ δυναμώσει στόν ἀγώνα σου. Ἡ ἐλπίδα στό Θεό δέν ὀδηγεῖ ποτέ στήν ἀπελπισία. Οἱ πειρασμοί φέρνουν ταπεινοφροσύνη. Ὁ Θεός ξέρει τήν ἀντοχή τοῦ καθενός μας καί παραχωρεῖ τούς πειρασμούς κατά τό μέτρο τῶν δυνάμεών μας. Νά φροντίζουμε ὁμως κι ἐμεῖς νά εἶμαστε ἄγρυπνοι καί προσεκτικοί, γιά νά μή βάλουμε μόνοι μας τόν ἑαυτό μας σέ πειρασμό.

Ἐμπιστευθεῖτε στό Θεό τόν Ἄγαθό, τόν Ἰσχυρό, τόν Ζῶντα, καί Αὐτός θά σᾶς ὀδηγήσει στήν ἀνάπαυση. Μετά τίς δοκιμασίες ἀκολουθεῖ ἡ πνευματική χαρά. Ὁ Κύριος παρακολουθεῖ ὅσους ὑπομένουν τίς δοκιμασίες καί τίς θλίψεις γιά τή δική Του ἀγάπη. Μή λιποψυχεῖτε λοιπόν καί μή δειλιάζετε.

Δέν θέλω νά θλίβεστε καί νά συγχύζεστε γιά ὅσα συμβαίνουν ἀντίθετα στή θέλησή σας, ὅσο δίκαιη κι ἄν εἶναι αὐτή. Μιά τέτοια θλίψη μαρτυρεῖ τήν ὑπαρξη ἐγωισμού. Προσέχετε τόν ἐγωισμό, πού κρύβεται κάτω ἀπό τή μορφή τοῦ δικαιώματος. Προσέχετε καί τήν ἄκαιρη λύπη, πού δημιουργεῖται ὕστερ' ἀπό ἕναν δίκαιο ἔλεγχο. Ἡ ὑπερβολική θλίψη γιά ὅλα αὐτά εἶναι τοῦ πειρασμοῦ. Μία εἶναι ἡ ἀληθινή θλίψη. Αὐτή πού δημιουργεῖται, ὅταν γνωρίσουμε καλά τήν ἄθλια κατάσταση τῆς ψυχῆς μας. "Ὅλες οἱ ἄλλες θλίψεις δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ.

Φροντίζετε νά περιφρουρεῖτε στήν καρδιά σας τή χαρά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί νά μήν ἐπιτρέπετε στόν πονηρό νά χύνει τό φαρμάκι του. Προσέχετε! Προσέχετε, μήπως ὁ παράδεισος, πού ὑπάρχει μέσα σας, μετατραπῆ σέ κόλαση.

Προσευχή

Τό κύριο ἔργο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ προσευχή. Ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε γιά νά ὑμνεῖ τό Θεό. Αὐτό εἶναι τό ἔργο πού τοῦ ἀρμόζει. Αὐτό μόνο ἐξηγεῖ τήν πνευματική του ὑπόσταση. Αὐτό μόνο δικαιώνει τήν ἐξέ-

χουσα θέση του μέσα στη δημιουργία. Ὁ ἄνθρωπος πλάστηκε γιά νά λατρεύει τό Θεό καί νά μετέχει στη θεία Του ἀγαθότητα καί μακαριότητα.

Ἦς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ πού εἶναι, λαχταράει γιά τό Θεό καί τρέχει μέ πόθο νά ἀνυψωθεῖ πρὸς Αὐτόν. Μέ τήν προσευχή καί τήν ὕμνωδία εὐφραίνεται. Τό πνεῦμα του ἀγάλλεται καί ἡ καρδιά του σκιρτάει. Ὅσο περισσότερο προσεύχεται, τόσο ἡ ψυχὴ του ἀπογυμνώνεται ἀπὸ τίς κοσμικὲς ἐπιθυμίες καί γεμίζει ἀπὸ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ. Καί ὅσο ἀποχωρίζεται τὰ γήινα καί τίς ἡδονές τοῦ βίου, τόσο περισσότερο ἀπολαμβάνει τήν οὐράνια εὐφροσύνη. Ἡ δοκιμὴ καί ἡ πείρα μᾶς ἐπιβεβαιώνουν τήν ἀλήθεια αὐτή.

Ὁ Θεός εὐαρεστεῖται στίς προσευχές ἐκείνες πού προσφέρονται μέ τόν πρέποντα τρόπο, δηλαδή μέ συναίσθηση τῆς ἀτέλειας καί τῆς ἀναξιότητός μας. Γιά νά ὑπάρξει ὅμως τέτοια συναίσθηση, ἀπαιτεῖται τέλεια ἀπάρνηση τοῦ κακοῦ μας ἑαυτοῦ καί ὑποταγὴ στίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ· ἀπαιτεῖται ταπείνωση καί ἀδιάλειπτη πνευματικὴ ἐργασία.

Ἀναθέστε ὅλες τίς φροντίδες σας στό Θεό. Ἐκεῖνος προνοεῖ γιά σᾶς. Μὴ γίνεστε ὀλιγόψυχοι καί μὴν ταράζεστε. Αὐτός πού ἐξετάζει τὰ ἀπόκρυφα βάθη τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, γνωρίζει καί τίς δικές σας ἐπιθυμίες καί ἔχει τὴ δύναμη νά τίς ἐκπληρώσει ὅπως Αὐτός γνωρίζει. Ἔσεῖς νά ζητᾶτε ἀπὸ τό Θεό καί νά μὴ χάνετε τό θάρρος σας. Μὴ νομίζετε ὅτι, ἐπειδὴ ὁ πόθος σας εἶναι ἅγιος, ἔχετε δικαίωμα νά παραπονεῖστε, ὅταν οἱ προσευχές σας δέν εἰσακούονται. Ὁ Θεός ἐκπληρώνει τοὺς πόθους σας μέ τρόπο πού ἐσεῖς δέν γνωρίζετε. Νά εἰρηνεύετε λοιπόν καί νά ἐπικαλεῖσθε τό Θεό.

Οἱ προσευχές καί οἱ δεήσεις ἀπὸ μόνες τους δέν μᾶς ὀδηγοῦν στήν τελειότητα. Στήν τελείωση ὀδηγεῖ ὁ Κύριος, πού ἔρχεται καί κατοικεῖ μέσα μας, ὅταν ἐμεῖς ἐκτελοῦμε τίς ἐντολές Του. Καί μιά ἀπὸ τίς

πρῶτες ἐντολές εἶναι νά γίνεται στή ζωή μας τό θέλημα ὄχι τό δικό μας, ἀλλά τοῦ Θεοῦ. Καί νά γίνεται μέ τήν ἀκρίβεια πού γίνεται στόν οὐρανό ἀπό τούς ἀγγέλους. Γιά νά μπορούμε κι ἐμεῖς νά λέμε: «Κύριε, ὄχι ὅπως ἐγώ θέλω, ἀλλ' ὅπως Ἐσύ· *“γενηθήτω τό θέλημά Σου, ὡς ἐν οὐρανῶ καί ἐπὶ τῆς γῆς”*». Χωρίς λοιπόν τό Χριστό μέσα μας, οἱ προσευχές καί οἱ δεήσεις ὀδηγοῦν στήν πλάνη.

Εἰρήνη

Ἡ εἰρήνη εἶναι θεῖο δῶρο, πού χορηγεῖται πλουσιόπαροχα σ' ὅσους συμφιλιώνονται μέ τό Θεό καί ἐκτελοῦν τά θεῖα Του προστάγματα.

Ἡ εἰρήνη εἶναι φῶς καί φεύγει ἀπό τήν ἀμαρτία, πού εἶναι σκοτάδι. Ἕνας ἀμαρτωλός ποτέ δέν εἰρηνεύει.

Νά ἀγωνίζεστε ἐναντίον τῆς ἀμαρτίας καί νά μή σᾶς ταραξεί ἡ ἐξέγερση τῶν παθῶν μέσα σας. Γιατί, ἂν στήν πάλη μαζί τους νικήσετε, τό ξεσήκωμα τῶν παθῶν ἔγινε γιά σᾶς ἀφορμή νέας χαρᾶς καί εἰρήνης.

«Νά ἐπιδιώκετε τήν εἰρήνη μέ ὅλους· ἐπιδιώκετε καί τήν ἀγιότητα, χωρίς τήν ὁποία κανεῖς δέν θ' ἀντικρύσει τόν Κύριο» (Ἑβρ. 12:14).

Ἡ εἰρήνη καί ὁ ἀγιασμός εἶναι δύο ἀναγκαῖες προϋποθέσεις γιά ὅποιον ζητάει μέ πόθο νά δεῖ τό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ. Ἡ εἰρήνη εἶναι τό θεμέλιο στό ὁποῖο στηρίζεται ὁ ἀγιασμός.

Ὁ ἀγιασμός δέν παραμένει σέ ταραγμένη καί ὀργανισμένη καρδιά. Ἡ ὀργή, ὅταν χρονίζει στήν ψυχή, δημιουργεῖ τήν ἔχθρα καί τό μίσος ἐναντίον τοῦ πλησίον. Γι' αὐτό ἐπιβάλλεται ἡ γρήγορη συμφιλίωση μέ τόν ἀδελφό μας, ὥστε νά μή στερηθοῦμε τή χάρη τοῦ Θεοῦ πού ἀγιάζει τήν καρδιά μας.

Ἐκεῖνος πού εἰρηνεύει μέ τόν ἑαυτό του, εἰρηνεύει καί μέ τόν πλησίον του, εἰρηνεύει καί μέ τό Θεό. Ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος εἶναι ἀγιασμένος, γιατί ὁ ἴδιος ὁ Θεός κατοικεῖ μέσα του.

Ἀγάπη

Ἐπιδιώκετε τὴν ἀγάπη. Ζητᾶτε καθημερινά ἀπὸ τὸ Θεό τὴν ἀγάπη. Μαζί μέ τὴν ἀγάπη ἔρχεται καί ὄλο τὸ πλῆθος τῶν ἀγαθῶν καί τῶν ἀρετῶν. Ἀγαπᾶτε, γιά ν' ἀγαπιέστε κι ἐσεῖς ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Δῶστε στό Θεό ὅλη σας τὴν καρδιά, ὥστε νά μένετε στήν ἀγάπη. «Ὅποιος ζεῖ μέσα στήν ἀγάπη, ζεῖ μέσα στό Θεό, κι ὁ Θεὸς μέσα σ' αὐτόν» (Α' Ἰω. 4:16).

Ὅφείλετε νά ἔχετε πολλή προσοχή στίς μεταξὺ σας σχέσεις καί νά σέβεστε ὁ ἕνας τόν ἄλλον ὡς πρόσωπα ἱερά, ὡς εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. Νά μήν ἀποβλέπετε ποτέ στό σῶμα ἢ στήν ὁμορφιά του, ἀλλά στήν ψυχή. Προσέχετε τὸ αἶσθημα τῆς ἀγάπης, γιατί, ὅταν ἡ καρδιά δέν θερμαίνεται ἀπὸ τὴν καθαρὴ προσευχή, ἡ ἀγάπη κινδυνεύει νά γίνε σαρκική καί ἀφύσικη· κινδυνεύει νά σκοτίσει τὸ νοῦ καί νά κατακάψει τὴν καρδιά.

Πρέπει νά ἐξετάζουμε καθημερινά, μήπως ἡ ἀγάπη μας δέν ἀπορρέει ἀπὸ τὸ σύνδεσμο τῆς κοινῆς μας ἀγάπης πρὸς τὸ Χριστό· μήπως δέν πηγάζει ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς ἀγάπης μας πρὸς τόν Κύριο. Αὐτός πού ἀγρυπνεῖ νά διατηρήσει ἀγνή τὴν ἀγάπη, θά φυλαχθεῖ ἀπὸ τίς παγίδες τοῦ πονηροῦ, πού προσπαθεῖ σιγά-σιγά νά μετατρέψει τὴν χριστιανικὴ ἀγάπη σέ ἀγάπη κοινὴ καί συναισθηματικὴ.

Διάκριση

Σᾶς συνιστῶ νά ἔχετε σέ ὅλα διάκριση καί φρόνηση. Ν' ἀποφεύγετε τὰ ἄκρα. Οἱ αὐστηρότητες συμβαδίζουν μέ τὰ μέτρα τῆς ἀρετῆς. Αὐτός πού δέν ἔχει μεγάλες ἀρετές καί συναγωνίζεται μέ τοὺς τέλειους, θέλοντας νά ζεῖ μέ αὐστηρότητα, ὅπως οἱ ἅγιοι ἀσκητές, αὐτός κινδυνεύει νά ὑπερηφανευθεῖ καί νά πέσει. Γι' αὐτὸ νά πορευέσθε μέ διάκριση καί νά μήν ἐξαντλεῖτε τὸ σῶμα μέ ὑπέρμετρους κόπους. Νά θυμάστε πὼς ἡ ἄσκηση τοῦ σώματος ἀπλῶς βοηθάει τὴν ψυ-

χή νά φτάσει στήν τελειότητα· ή τελειότητα κατορθώνεται κυρίως μέ τόν άγώνα τής ψυχής.

Μήν τεντώνετε περισσότερο άπό τό μέτρο τή χορδή. Νά ξέρετε ότι ό Θεός δέν έκβιάζεται στίς δωρεές Του. Δίνει, όταν αυτός θέλει. "Ό,τι παίρνομε, τό παίρνομε δωρεάν άπό τό θείο έλλος.

Μή ζητᾶτε νά φτάσετε ψηλά μέ μεγάλες άσκήσεις χωρίς νά έχετε άρετές, γιατί κινδυνεύετε νά πέσετε σέ πλάνη γιά τήν έπαρση και τήν τόλμη σας. "Όποιος έπιζητεί θεία χαρίσματα και ύψηλές θεωρίες, ένῶ είναι άκόμα φορτωμένος μέ πάθη, αυτός, σάν άνόητος και ύπερήφανος, πλανιέται. Πρώτα άπ' όλα όφείλει ν' άγωνιστεί γιά τήν κάθαρσή του. 'Η θεία χάρη στέλνει τά χαρίσματα σάν άμοιβή σ' όσους έχουν καθαριστεί άπό τά πάθη. Τούς έπισκέπτεται χωρίς θόρυβο και σέ ώρα πού δέν γνωρίζουν.

Ύπερηφάνεια

'Η ύπερηφάνεια του νοῦ είναι ή σατανική ύπερηφάνεια, ή όποία άρνείται τό Θεό και βλασφημεί τό 'Άγιο Πνεῦμα, γι' αυτό και πολύ δύσκολα θεραπεύεται. Είναι ένα βαθύ σκοτάδι, τό όποίο έμποδίζει τά μάτια τής ψυχής νά δοῦν τό φῶς πού ύπάρχει μέσα της και πού οδηγεί στό Θεό, στήν ταπεινώση, στήν έπιθυμία του άγαθοῦ.

'Αντίθετα, ή ύπερηφάνεια τής καρδιάς δέν είναι γέννημα τής σατανικής ύπερηφάνειας, αλλά δημιουργείται άπό διάφορες καταστάσεις και γεγονότα: πλοῦτο, δόξα, τιμές, πνευματικά ή σωματικά χαρίσματα (εύφυΐα, όμορφιά, δύναμη, δεξιότητες κ.λπ.). "Όλα αυτά σηκώνουν ψηλά τά μυαλά των άνόητων ανθρώπων, πού γίνονται έτσι ματαιόφρονες, χωρίς όμως νά είναι και άθεοι... Αυτόι πολλές φορές έλεοῦνται άπό τό Θεό, παιδαγωγοῦνται και σωφρονίζονται. 'Η καρδιά τους συντρίβεται, παύει νά έπιζητεί δόξες και ματαιότητες, κι έτσι θεραπεύονται.

Ἡ πνευματικὴ σας ἐργασία νὰ εἶναι ἡ ἐξέταση τῆς καρδιᾶς σας. Μήπως φωλιάζει σ' αὐτὴν σὰν φαρμακερό φίδι ἡ ὑπερηφάνεια, τὸ πάθος πού γεννάει πολλὰ κακά, πού ἀπονεκρώνει κάθε ἀρετὴ, πού δηλητηριάζει τὰ πάντα; Σ' αὐτὴ τὴν ἐωσφορικὴ κακία πρέπει νὰ στραφεῖ ὅλη σας ἡ φροντίδα. Μέρα καὶ νύχτα νὰ σᾶς γίνεῖ ἔργο ἀδιάλειπτο ἡ ἔρευνά της.

Θὰ εἶναι ἀλήθεια, νομίζω, ἂν πῶ ὅτι ὅλη ἡ πνευματικὴ μας φροντίδα συνίσταται στὴν ἀναζήτηση καὶ ἐξόντωση τῆς ὑπερηφάνειας καὶ τῶν παιδιῶν της. Ἄν ἀπαλλαγοῦμε ἀπ' αὐτὴν καὶ θρονιάσουμε στὴν καρδιά μας τὴν ταπεινοφροσύνη, τότε ἔχουμε τὸ πᾶν. Γιατί ὅπου βρίσκεται ἡ ἀληθινὴ κατὰ Χριστὸν ταπείνωση, ἐκεῖ βρίσκονται μαζεμένες καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἀρετές, πού μᾶς ὑψώνουν ὡς τὸ Θεό.

Χριστιανικὴ εὐγένεια

Οἱ χριστιανοὶ ἔχουν χρέος, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, νὰ γίνουν ἅγιοι καὶ τέλειοι. Ἡ τελειότητα καὶ ἡ ἀγιότητα χαράσσονται πρῶτα βαθιὰ στὴν ψυχὴ τοῦ χριστιανοῦ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τυπώνονται καὶ στίς σκέψεις του, στίς ἐπιθυμίες του, στὰ λόγια του, στίς πράξεις του. Ἔτσι, ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ, πού ὑπάρχει στὴν ψυχὴ, ξεχύνεται καὶ σ' ὅλο τὸν ἐξωτερικὸ χαρακτήρα.

Ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ εἶναι εὐγενικός μὲ ὅλους. Τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα του νὰ ἀποπνέουν τὴ χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού κατοικεῖ στὴν ψυχὴ του, ὥστε νὰ μαρτυρεῖται ἡ χριστιανικὴ του πολιτεία καὶ νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Ὅποιος εἶναι μετρημένος στὰ λόγια, εἶναι μετρημένος καὶ στὰ ἔργα. Ὅποιος ἐξετάζει τὰ λόγια πού πρόκειται νὰ πεῖ, ἐξετάζει καὶ τίς πράξεις πού πρόκειται νὰ ἐκτελέσει, καὶ ποτέ του δὲν θὰ ὑπερβεῖ τὰ ὅρια τῆς καλῆς καὶ ἐνάρετης συμπεριφορᾶς.

Τὰ χαριτωμένα λόγια τοῦ χριστιανοῦ χαρακτηρίζονται ἀπὸ λεπτότητα καὶ εὐγένεια. Αὐτὰ εἶναι πού γεν-

νοῦν τήν ἀγάπη, φέρνουν τήν εἰρήνην καί τή χαρά. Ἀντίθετα, ἡ ἀργολογία γεννάει μίση, ἔχθρες, θλίψεις, φιλονικίες, ταραχές καί πολέμους.

Ἄς εἴμαστε λοιπόν πάντοτε εὐγενικοί. Ποτέ ἀπό τά χεῖλη μας νά μή βγεί λόγος κακός, λόγος πού δέν εἶναι ἀλατισμένος μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀλλά πάντοτε λόγοι χαριτωμένοι, λόγοι ἀγαθοί, λόγοι πού μαρτυροῦν τήν κατά Χριστόν εὐγένεια καί τήν ψυχική μας καλλιέργεια.

Δοξολογία

ἽΟ χριστιανός ὀφείλει νά δοξάζει τό Θεό καί μέ τό σῶμα του καί μέ τό πνεῦμα του. Ἄλλωστε, καί τά δυό ἀνήκουν στό Θεό καί, ἐπομένως, δέν ἔχει ἐξουσία νά τά ἀτιμάζει ἤ νά τά διαφθείρει, ἀλλά ὡς ἅγια καί ἱερά πρέπει νά τά χρησιμοποιεῖ μέ πολλή εὐχαριστία.

ἽΟποιος θυμᾶται ὅτι τό σῶμα του καί τό πνεῦμα του ἀνήκουν στό Θεό, ἔχει μιᾶ εὐλάβεια κι ἕνα μυστικό φόβο γι' αὐτά, καί τοῦτο συντελεῖ στό νά τά διατηρεῖ ἀγνά καί καθαρά ἀπό κάθε ρύπο, σέ ἀδιάλειπτη ἐπικοινωνία μ' Ἐκεῖνον, ἀπό τόν ὁποῖο ἀγιάζονται καί ἐνισχύονται.

ἽΟ ἄνθρωπος δοξάζει τό Θεό μέ τό σῶμα του καί μέ τό πνεῦμα του, πρῶτα, ὅταν θυμᾶται ὅτι ἀγίαστηκε ἀπό τό Θεό καί ἐνώθηκε μαζί του, καί ὕστερα, ὅταν ἐνώνει τή θέλησή του μέ τή θέληση τοῦ Θεοῦ, ὥστε νά ἐκτελεῖ πάντοτε τό ἀγαθό καί εὐάρεστο καί τέλειο θέλημά Του. ἽΕνας τέτοιος ἄνθρωπος δέν ζεῖ γιά τόν ἑαυτό του, ἀλλά γιά τό Θεό. ἽΕργάζεται γιά τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ στή γῆ. Δοξάζει σέ ὅλα τό Θεό, μέ λόγια καί μέ ἔργα. Οἱ πράξεις του, πού γίνονται γιά τό καλό τῶν συνανθρώπων του, δίνουν ἀφορμή δοξολογίας τοῦ θείου ὀνόματος. ἽΗ ζωή του, καταυγάζομενη ἀπό τό θεῖο φῶς, λάμπει σάν φῶς δυνατό. ἽἜτσι ἡ πολιτεία του γίνεται ὀδηγός πρὸς τό Θεό γιά ὅσους ἀκόμα δέν Τόν γνώρισαν.